

DOI 10.33930/ed.2019.5007.35(7)-3
УДК 140.8:17:004.8

ІДЕЯ ТРАНСГУМАНІЗМУ ЯК СКЛАДОВА ПОБУДОВИ МАЙБУТНЬОГО СВІТУ. ВИТОКИ, СУТНІСТЬ І КРИТИКА

*THE IDEA OF TRANSHUMANISM AS A BUILDING BLOCK FOR THE
FUTURE WORLD. THE ORIGINS, ESSENCE AND CRITICISM*

О. І. Об'єдков

Актуальність теми дослідження. Трансгуманізм є достатньо новим напрямком для ряду наукових дисциплін. Враховуючи умови, в яких знаходиться світ у XXI ст., вищезазначена ідея є ледь не основною характеристикою, яка детально описує становлення нового типу людства. Трансгуманізм відіграє значну роль в розумінні явищ соціального життя, допомагає визначити реальне місце людини в системі сучасних світоглядних парадигм. На додачу до цього, глобалізація, стрімкий розвиток науки та вплив четвертої промислової революції, також відомої як "Індустрія 4.0", наклали серйозний відбиток на саму сутність людини, її характер і ціннісні орієнтири.

Трансгуманізм поступово все більше просувається в життя індивіда, однак його основні постулати сприймаються зовсім неоднозначно.

Постановка проблеми. Зазначена тема залишається актуальною протягом останніх десятиліть. Дослідження в філософії, соціології та ряді інших дисциплін часто сходяться в точці, де кожна з них змушена звернутися до питання про долю людини, в формуванні якої – і розумовому, і фізичному – стали відігравати велику роль різного роду технології. Саме на ці питання як відповідь з'явився новий напрямок наукової думки, а саме трансгуманізм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд відомих вітчизняних та закордонних вчених намагалися розкрити сутність трансгуманізму, проаналізувати його користь або ж навпаки визначити потенційну небезпеку. Особливої уваги заслуговують роботи Н. Бострома, Г. Мора-века, Р. Курцвейла, Дж. Гакслі,

Urgency of research. Transhumanism is a fairly new direction for a number of scientific disciplines. Given the conditions in which the world finds itself in the XXI century, the above-mentioned idea is almost the main characteristic that describes in detail the formation of a new type of humanity. Transhumanism plays a significant role in understanding the phenomena of social life, helps to determine the real place of man in the system of modern worldview paradigms. In addition, globalization, the rapid development of science and the impact of the fourth industrial revolution, also known as "Industry 4.0", have left a serious mark on the essence of man, his character and values.

Transhumanism is gradually advancing in the life of the individual, but its basic postulates are perceived quite ambiguously.

Target setting. This topic has remained urgent in recent decades. Research in philosophy, sociology and number of other disciplines often converge at the point where each of them is forced to address the question of the fate of man, in the formation of which, both mental and physical, began to play a major role the various technologies. New direction of scientific thought, namely transhumanism, has emerged as the answer to these questions.

Actual scientific researches and issues analysis. Number of well-known domestic and foreign scientists have tried to reveal the essence of transhumanism, to analyze its benefits or to identify its potential dangers. To understand the philosophical and ethical aspects of this issue, a considerable set of scientific works was written. The works

М. Мора, С. Фуллера, Дж. Харріса, А. Бьюкенена, Р. Сперроу. Також необхідно завдячити українським науковим дослідженням. Мова йде саме про наукові статті М. А. Ожевана, В. В. Огорокової, М. Л. Шумка, Н. Б. Капустіної та Л. О. Попсуєнко, а також про дисертацію С. С. Денежнікова. Окремої уваги слід приділити поглядам філософа Ф. Фукуяма, який є одним із найвідоміших критиків ідеї трансгуманізму.

Постановка завдання. Щоб відповісти на питання що саме є трансгуманізмом, треба розпочати з передумов його появи і докладно дослідити який шлях дана парадигма пройшла та визначити її сучасний стан. Також, варто звернути увагу на погляди прихильників і критиків, які досліджували дане явище. І у підсумку визначити чи є трансгуманізм вірним шляхом до справжнього покращення життя людства чи це чергове складне випробування для нашої планети.

Вклад основного матеріалу. Фундаментальні ідеї трансгуманізму були вперше запропоновані британським біохіміком Дж. Холдейном. У своєму есе 1923 р. "Дедал: наука і майбутнє" він описує як наукові і технологічні відкриття можуть змінити суспільство та поліпшити становище людини. В цій праці він передбачав, що застосування передових наук до біології людини принесуть великі вигоди.

Ці погляди надихнули ще одного дослідника, з яким все ж таки пов'язують зародження трансгуманізму, а саме Дж. Гакслі, який вперше у своїх працях використовував термін "Трансгуманізм". Під ним Гакслі розумів усвідомлення людством необхідності самовдосконалення, або спрямованої революції.

Висновки. Ідея трансгуманізму невпинно буде реалізовуватися в кожній сфері життя сучасного суспільства. В найближчі десятиліття завдяки технологічному прогресу, новітнім науковим сферам, які утворюватимуться через NBIC-

of N. Bostrom, G. Moravec, R. Kurzweil, J. Huxley, M. More, S. Fuller, J. Harris, A. Buchanan, and R. Sparrow deserve special attention. It is also necessary to thank Ukrainian scientific research. We are talking about the scientific articles of M. A. Ozhevan, V. V. Okorokova, M. L. Shumka, N. B. Kapustina, and L. O. Popsuenko, as well as the thesis of S. S. Denezhnikov. Particular attention should be paid to the views of the philosopher F. Fukuyama, who is one of the most famous critics of the idea of transhumanism.

The research objective. To answer the question of what exactly is transhumanism, we must begin with the preconditions for its emergence and explore in detail what path this paradigm has taken and determine its current state. Also, it is worth paying attention to the views of adherents and critics who have studied this phenomenon. And in the end, to determine whether transhumanism is the right way to truly improve the lives of humanity or another difficult test for our planet.

The statement of basic materials. The fundamental ideas of transhumanism were first proposed by a British biochemist J. Haldane. In his 1923 essay "Daedalus; or Science and the Future" he describes how scientific and technological discoveries can change society and improve the human condition. In this work, he predicted that the implementation of advanced sciences to human biology would bring great benefits.

These views inspired another researcher, who is still associated with the birth of transhumanism, namely J. Huxley, who first used the term "Transhumanism" in his work. Under it, Huxley understood humanity's awareness of the need for self-improvement, or directed revolution.

Conclusions. The idea of transhumanism will be constantly implemented in each sphere of modern society. In the coming decades, thanks to technological progress, the latest scientific fields that will be formed through NBIC-convergence, man will

конвергенції, людина буде відходити від своєї стандартної природи, зміниться її розумовий потенціал, біхевіоральна складова, система цінностей. З точки зору еволюції, напевно, це є шляхом вперед. Проте слід не забувати, що людина сама по собі істота емоційна, ірраціональна, а тотальне впровадження витворів технологічного світу почне спустошувати її, перетворюючи на механізм, нездатний любити та жертвувати, мати і нести в життя морально-естетичні цінності. Так чи інакше, впровадження ідеї трансгуманізму вимагає досягнення компромісу між його прибічниками і прихильниками консервативних поглядів щодо соціальної сутності індивіда.

Ключові слова: трансгуманізм, четверта промислова революція, штучний інтелект, індивід, Н. Бостром, Humanity+, NBIC-конвергенції, Ф. Фукуяма

move away from his standard nature, change his mental potential, behavioral component, value system. In terms of evolution, this is probably the way forward. However, we should not forget that man himself is an emotional, irrational being, and the total implementation of the works of the technological world will devastate him, turning it into a mechanism incapable of loving and sacrificing, having and carrying moral and aesthetic values. One way or another, the introduction of the idea of transhumanism requires a compromise between its adherents and supporters of conservative views on the social essence of the individual.

Keywords: transhumanism, the fourth industrial revolution, artificial intelligence, individual, N. Bostrom, Humanity+, NBIC-convergence, F. Fukuyama

Актуальність теми дослідження. Трансгуманізм є достатньо новим напрямком як для філософії, так і для інших наукових дисциплін, що торкаються даної проблематики. Проте з іншого боку, враховуючи умови, в яких знаходиться світ у XXI ст., вищезазначена ідея є ледь не основною характеристикою, яка детально описує становлення нового типу людства. Трансгуманізм відіграє значну роль в розумінні явищ соціального життя, допомагає визначити реальне місце людини в системі сучасних світоглядних парадигм. На додачу до цього, глобалізація, стрімкий розвиток науки та вплив четвертої промислової революції, також відомої як “Індустрія 4.0”, яка подарувала нам Інтернет, штучний інтелект, віртуальну реальність та інші витвори науково-технічної революції, наклали серйозний відбиток на саму сутність людини, її характер і ціннісні орієнтири.

Трансгуманізм поступово все більше просувається в життя індивіда, однак його основні постулати сприймаються зовсім неоднозначно. Наприклад, в наприкінці XX ст. цей напрям сприймався здебільшого позитивно, завойовуючи прихильників, як з боку представників академічного кола, так і в широких масах. На противагу цьому існує і відверта критика.

Метою ж цієї статті є дослідження витоків трансгуманізму, визначення його реальної природи, переваг та недоліків, аналіз позицій тих, хто вважає цю ідею ключем до майбутнього розвитку людства, а також тих, хто визначає це явище як загрозу планетарного масштабу.

Постановка проблеми. Зазначена тема залишається актуальною протягом останніх десятиліть й активно обговорюється науковцями різних областей знань. Дослідження в філософії, соціології та ряді інших дисциплін часто сходяться в точці, де кожна з них змушена звернутися до питання про долю людини, в формуванні якої – і розумовому, і фізичному

– стали відігравати велику роль різного роду технології. Останні досягнення “Індустрії 4.0”, особливо в генній інженерії й інформаційних технологіях, пропонують використати ці досягнення для покращення умов життєдіяльності людини, включаючи біологічні умови. Сучасна людина стала здатною реагувати на це перетворенням своєї власної тілесної та ментальної природи. На цей виклик філософія знайшла відповідь у започаткуванні нового вектору думки, а саме трансгуманізму. Ідеї цього явища пропонують чимало варіантів розв’язання антропологічних та соціальних питань. Наприклад, створення нового типу людини з широкими фізичними і розумовими можливостями, продовження її життя. І все це завдяки впровадженню досягнень науково-технічного прогресу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд відомих вітчизняних та закордонних вчених намагалися розкрити сутність трансгуманізму, проаналізувати його користь або ж навпаки визначити потенційну небезпеку. Для розуміння філософських і етичних аспектів вказаної проблематики був написаний чималий комплекс наукових праць. Особливої уваги заслуговують роботи головного ідеолога трансгуманізму Н. Бострома, футурологів Г. Моравеця, Р. Курцвейла, біолога Дж. Гакслі, а також таких філософів як М. Мора, С. Фуллера, Дж. Харріса, А. Бьюкенена, Р. Сперроу. Також необхідно завдячити українським науковим дослідженням, яких на сьогоднішній день можна налічити лише кілька десятків. Мова йде саме про наукові статті М. А. Ожевана, В. В. Огорокова, М. Л. Шумка, Н. Б. Капустіної та Л. О. Попсуєнко, а також про дисертацію С. С. Денежнікова. Окремої уваги слід приділити поглядам філософа Ф. Фукуями, який є одним із найвідоміших критиків ідеї трансгуманізму.

Постановка завдання. Щоб відповісти на питання що саме є трансгуманізмом, треба розпочати з передумов його появи і докладно дослідити який шлях дана парадигма пройшла та визначити її сучасний стан. Також, як було зазначено вище, даний напрямок має своїх прихильників і критиків, тож варто звернути увагу на погляди дослідників, які переймалися даною проблематикою. І як підсумок треба визначити чи є трансгуманізм вірним шляхом до справжнього покращення життя людства чи це чергове складне випробування для нашої планети.

Виклад основного матеріалу. Фундаментальні ідеї трансгуманізму були вперше запропоновані британським біохіміком Д. Холдейном. У своєму есе 1923 р. “Дедал: наука і майбутнє” він описує як наукові і технологічні відкриття можуть змінити суспільство та поліпшити становище людини. В цій праці він передбачав, що застосування передових наук до біології людини принесуть великі вигоди. Також автор висував доволі серйозну тезу стосовно винаходів у світі, де певним чином панує релігія і як неоднозначно можуть сприйматися результати наукових досліджень: “Немає великого винаходу, від вогню до польоту, який не сприймався б як образа будь-якого Бога. Але якщо кожен фізичний та хімічний винахід – це богохульство, то кожен біологічний – збочення” [6].

Ці погляди надихнули ще одного дослідника, з яким все ж таки пов’язують зародження трансгуманізму, а саме Дж. Гакслі, який вперше у своїх працях використовував термін “Трансгуманізм”. Під ним Гакслі вбачав пряму вказівку на триваючу еволюцію людини як біологічного виду (“Релігія без апокаліпсису” 1927 р.), а пізніше у своїй книзі “Нові пляшки для нового вина” 1957 р. вчений зазначав, що трансгуманізм – це також

усвідомлення людством необхідності самовдосконалення, або спрямованої революції. Спираючись на думки Т. Гоббса, Дж. Гакслі описував людське життя як “неприємне, грубе, коротке”. Більшість індивідів були пригнічені стражданнями в тій, чи іншій формі – убогістю, хворобами, поганим станом здоров’я, перепрацюванням, жорсткістю. Вони намагалися полегшити свої страждання шляхом пошуку надії та власних ідеалів [2, с. 66-67].

На його думку людський вид може, якщо він захоче, подолати себе – не тільки спорадично, один тут в одну сторону, один там в іншу, а в цілому, як людство. Тому необхідно ім’я для цієї віри і ним має бути саме трансгуманізм. Гакслі стверджує, що людина залишилась людиною, але змогла подолати себе, завдяки реалізації та заради втіленню нових можливостей людської природи. Вищезазначений дослідник вірить в трансгуманізм і запевняє, що одного разу набереться достатня кількість індивідів, які дійсно зможуть це сказати і тоді людський вид буде на порозі нового стану буття. Це буде виконанням справжньої долі людства [8, с. 17]. З цього можна зробити висновок, що вже тоді, в середині ХХ ст., Дж. Гакслі говорить про майбутній перехід до нової форми людського існування якщо не з повною, то з великою часткою впевненості.

Ідеї трансгуманізму поступово продовжували розвиватися впродовж другої половини минулого сторіччя іншими науковцями. І таким чином вже в 1990 р. філософ та футуролог М. Мор створив свою власну трансгуманістичну доктрину, яка заклала основу сучасного розуміння цієї течії. Мор давав наступне визначення: “Трансгуманізм – це клас філософії, який намагається довести нас до постлюдського стану. Трансгуманізм розділяє чимало елементів гуманізму, включаючи повагу до розуму та науки, прихильність прогресу та оцінці людського (або ж транслюдського) існування в цьому житті. Трансгуманізм відрізняється від гуманізму тим, що він визнає та передбачує радикальні зміни в природі і можливостях нашого життя, що викликані різними науками та технологіями” [9].

Так чи інакше 90-ті роки ХХ ст. були найважливішим етапом для трансгуманізму. Це явище є не лише філософським світоглядом, а й міжнародним рухом, який розпочав свою історію саме 1998 р., коли була заснована Всесвітня асоціація трансгуманістів. В першу чергу це неурядова організація, яка виступає за використання нових технологій з метою підвищення людського потенціалу. З 2008 р. її назва змінилась на “Humanity+”, а її логотипом став відповідно “Н+”, який часто використовується як синонім “зміненого й поліпшеного людства”. Одним із засновників асоціації є Н. Бостром, думка якого щодо самого трансгуманізму є не менш важливою для цього дослідження. Бостром зазначає: “Трансгуманізм – це спосіб мислення про майбутнє, який базується на передумові, що людський вид у своєму нинішньому вигляді не означає кінець нашого розвитку, а швидше порівняно ранній етап. Ми формально визначаємо це таким чином:

- 1) Інтелектуальний і культурний рух, який підтверджує можливість і бажаність фундаментального покращення стану людини за допомогою прикладного розуму, особливо шляхом розробки та створення широко доступних технологій для усунення старіння й значного покращення інтелектуальних, фізичних та психологічних можливостей.

- 2) Вивчення відгалужень, обіцянок і потенційних небезпек технології, які дозволять нам подолати основні людські обмеження, і

відповідне вивчення етичних питань, пов'язаних із розробкою та використанням таких технологій” [4].

Основні позиції по трансгуманізму Н. Бостром виклав у своїй праці “Трансгуманістичні цінності”, де ядром останніх є можливість досліджувати надлюдські і постлюдські сфери в умовах глобальної безпеки, технологічного прогресу та широкого доступу. Похідними ж цінностями на думку Бострома є такі: 1) відсутність вагань щодо втручання у природні процеси; 2) індивідуальний вибір у використанні технологій вдосконалення; 3) мир, міжнародна співпраця та боротьба з розповсюдженням зброї масового знищення; 4) покращене розуміння, тобто заохочення досліджень і публічних дебатів; критичне мислення; відкритість, наукові дослідження; відкрите обговорення майбутнього; 5) збереження життя (продовження життя, дослідження проти старіння та кріоніка) [5, с. 100].

Виходячи з усього вищевикладеного, доходимо до висновку, що новітні досягнення в галузі науки дозволили людині отримати доступ не лише до незліченних енергетичних, речовинних та інформаційних багатств, але і проникнути у фундаментальні першооснови усього живого на планеті.

Джерелом більшості очікуваних в найближчому майбутньому досягнень сучасних технологій багато прибічників ідей трансгуманізму вважають комплекс NBIC-конвергенції (Nano-bio-info-cogno). Це поєднання технологій в супертехнології, які в корені змінять біосоціальну суть людини.

Стало зрозуміло, що ера більш дивовижних перетворень фундаментальних першооснов людського життя дозволила побачити, що колишні метафізичні уявлення про вічну суть людини, про її божественне походження, поступаються місцем трансгуманістичним уявленням, які породжуються високими технологіями, серед яких штучний інтелект, нейрофізіологія, когнітивна наука і створення надрозуму. Як наслідок людина стає свого роду соціо-біо-техноінженером, перетворювачем усіх форм життя на Землі. Практика застосування супертехнологій з метою перетворення біосоціоприродного буття людини детермінує формування нового типу людини [3, с. 14-16].

Подібні перетворення людської істоти і сам філософський світогляд трансгуманізму не викликає тотального погодження та піддавався чимало разів критиці. Вже загаданий Ф. Фукуяма є одним із поважних філософів сучасності, тому його позиція є однією з найважливіших у розкритті вищезазначеної проблематики. Фукуяма сприйняв трансгуманізм як найбезпечнішу в світі ідею: “це незвичайний визвольний рух, учасники якого ставлять перед собою високі цілі, ніж борці за громадянські права, феміністки або ж захисники прав сексуальних меншин. Цей рух намагається не менш, ніж вивільнити людство від накладених на нього біологічних обмежень” [7]. Також Ф. Фукуяма висунув тезу про те, що трансгуманісти виступають за фінансування досліджень щодо продовження життя та запинки старіння, захищають застосування медичних і технологічних засобів для покращення пам'яті, інтелекту, уваги та інших людських характеристик. Представники цього руху впевнені, що кожен індивід має можливість покращити усі сторони свого існування – фізичні, розумові, емоційні.

Головне заперечення Фукуями проти трансгуманізму полягає у тому, що ідея рівності прав – це впевненість у тому, що в кожному із нас присутня людська сутність, яка робить неважливою різницю у кольорі шкіри, привабливості і навіть розумових здібностях. Ідея про цю сутність, а також віра в те, що завдяки їй окремі особи мають цінність, лежить в основі лібералізму. А трансгуманізм намагається цю сутність змінити [7].

Трансгуманістичний рух також цікавий тим, що критикує власне вчення з метою передбачення можливих небезпек і загроз трансгуманістичного майбутнього. З цього приводу існує навіть розділення критики на формалізовані контраргументи і мова йде про наступне:

“Аргумент Пітера Пена” вказує на те, що небезпека трансгуманістичних технологій (ТГ) може завести людство в глухий кут за відсутності потреби до подальшого розвитку і “дорослішання”;

“Аргумент Франкенштейна” (обезлюднення) передбачає, що ТГ-технології здатні розмити межу між людиною і артефактом. За рахунок дарованих ТГ-технологіями можливостей надлюдина не потребуватиме норм моралі і не матиме звичних психологічних якостей;

“Аргумент достатнього” полягає в тому, що екзистенційно неправильно позбавлятися обмежень, накладених природою. Наприклад: межі тривалості життя або інтелектуальні здібності.

“Аргумент Гаттаки” (назва запозичена з антиутопічного твору): критики вважають, що при безконтрольному розвитку ТГ-технологій людство абсолютно (аж до абсурдності) стратифікується на уберменшів (надлюдей), у яких є все, і унтерменшів (недолудей), у яких немає нічого;

“Аргумент Термінатора” (екзистенціальний ризик) наголошує, що при нерозумному застосуванні ТГ-технологій існування людства опиниться під загрозою. До таких технологій належать, перш за все, штучний інтелект і нанотехнології;

“Аргумент гри в Бога” (гординя) – це релігійний аргумент, який в першу чергу висувається християнами і полягає в тому, що людина, знайшовши сили, близька до божественних та в свідомості своїй замінить собою Бога” [1, с. 122-123].

Висновки. Проаналізувавши вищевикладене слід зазначити, що ідея трансгуманізму невпинно буде реалізовуватися в кожній сфері життя сучасного суспільства. В найближчі десятиліття завдяки технологічному прогресу, новітнім науковим сферам, які утворюватимуться через NBIC-конвергенції, людина буде відходити від своєї стандартної природи, зміниться її розумовий потенціал, біхевіоральна складова, система цінностей. З точки зору еволюції, напевно, це є шляхом вперед, враховуючи з якою швидкістю все розвивається у ХХІ ст., і саме цей процес не буде викликати критику у майбутніх поколіннях. Проте слід не забувати, що людина сама по собі істота емоційна, ірраціональна, а тотальне впровадження витворів технологічного світу почне спустошувати її, перетворюючи на механізм, нездатний любити та жертвувати, мати і нести в життя морально-естетичні цінності. Людина – істота тілесно-духовна. Всі сучасні кризи і ризики, в тому числі глобального характеру, вирішуються на рівні людини в її статусі бути здатною нести відповідальність за скоєне, за створений світ техніки, машин та роботів. Так чи інакше, впровадження ідеї трансгуманізму вимагає досягнення компромісу між його прибічниками і прихильниками консервативних поглядів щодо соціальної сутності

індивіда. Окрім цього, виражаючи останню тезу більш звеличено, у людства постане потреба в діалозі із самою природою, яка вміє відповідати йому глобальними катастрофами, що переживає світове суспільство саме в цей час.

Список використаних джерел:

1. Долбня, МР & Гончарова, ОО 2020. 'Трансгуманізм як напрямок філософських досліджень', *Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: зб. матеріалів III Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 17 квітня 2020 р.)*. Миколаїв, с. 119-123. Доступно: <<http://www.nuos.edu.ua/upload/iblock/25c/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%972020.pdf>> [25 Липень 2021].
2. Окорокова, ВВ 2019. 'Футурологічні засади концепції трансгуманізму', *Гілея: науковий вісник*, Вип. 140 (2), с. 66-69. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_140%282%29_16>. [25 Липень 2021].
3. Шумка, М & Шандрук, І 2014. 'Трансформація гуманістичних ідей в сучасності', *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: щоріч. наук. пр.*, відп. за вип. ТВ, Гончарук, Тернопіль : *THEU*, 25 с.
4. Bostrom, N 2003. 'Transhumanist FAQ: A General Introduction', *Version 2.1. Faculty of philosophy, Oxford University*, 56 p. Available from: <<https://www.nickbostrom.com/views/transhumanist.pdf>>. [22 July 2021].
5. Bostrom, N 2005. 'Transhumanist values', *In Review of contemporary philosophy*, Vol. 4, № 1-2, p. 87-101. Available from: <<https://www.nickbostrom.com/ethics/values.html>>. [25 July 2021].
6. *Daedalus; or, Science and the Future* 1924. E. P. Dutton and Company, Inc., a paper read to the Heretics, Cambridge, on 4 February 1923 by J. B. S. Haldane. Available from: <<http://bactra.org/Daedalus.html>>. [22 July 2021].
7. Fukuyama, F 2004. 'Transhumanism – The world's most dangerous idea', *Special report. Foreign policy*. Available from: <<https://foreignpolicy.com/2009/10/23/transhumanism/>>. [25 July 2021].
8. Huxley, J 1957. 'New Bottles for New Wine', London: *Chatto & Windus*, 600 p. Available from: <<https://archive.org/details/NewBottlesForNewWine/page/n333/mode/2up>>. [25 July 2021].
9. More, M 1990. *Transhumanism. Towards a Futurist Philosophy*. Available from: <<http://web.archive.org/web/20130806172107/http://www.maxmore.com:80/transhum.htm>>. [22 July 2021].

References:

1. Dolbnya, MR & Goncharova, OO 2020. 'Transgumanizm yak napryamok filosofskih doslidzhen (Transhumanism as a direction of philosophical research)', *Filosofski ta kulturologichni problemi lyudstva ochima studentstva: zb. materialiv III Vseukr. stud. nauk.-prakt. konf. (m. Mikolayiv, 17 kvitnya 2020 r.)*, Mikolayiv, s. 119-123. Dostupno: <<http://www.nuos.edu.ua/upload/iblock/25c/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%972020.pdf>> [25 Lipen 2021].
2. Okorokova, VV 2019. 'Futurologichni zasadi koncepciyi transgumanizmu (Futurological principles of the concept of transhumanism)', *Gileya: naukovij visnik*, Vip. 140 (2), s. 66-69. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_140%282%29__16>. [25 Lipen 2021].

3. Shumka, M & Shandruk, I 2014. 'Transformaciya gumanistichnih idej v suchasnosti (Transformation of humanistic ideas in the present)', *Svitoglyadni ta sociokulturni zasadi formuvannya modernoyi ukrayinskoj nacyi: shorich. nauk. pr., vidp. za vip. TV, Goncharuk, Ternopil : TNEU*, 25 s.
4. Bostrom, N 2003. 'Transhumanist FAQ: A General Introduction', *Version 2.1. Faculty of philosophy, Oxford University*, 56 p. Available from: <<https://www.nickbostrom.com/views/transhumanist.pdf>>. [22 July 2021].
5. Bostrom, N 2005. 'Transhumanist values', *In Review of contemporary philosophy*, Vol. 4, № 1-2, p. 87-101. Available from: <<https://www.nickbostrom.com/ethics/values.html>>. [25 July 2021].
6. *Daedalus; or, Science and the Future* 1924. E. P. Dutton and Company, Inc., a paper read to the Heretics, Cambridge, on 4 February 1923 by J. B. S. Haldane. Available from: <<http://bactra.org/Daedalus.html>>. [22 July 2021].
7. Fukuyama, F 2004. 'Transhumanism – The world's most dangerous idea', *Special report. Foreign policy*. Available from: <<https://foreignpolicy.com/2009/10/23/transhumanism/>>. [25 July 2021].
8. Huxley, J 1957. 'New Bottles for New Wine', London: *Chatto & Windus*, 600 p. Available from: <<https://archive.org/details/NewBottlesForNewWine/page/n333/mode/2up>>. [25 July 2021].
9. More, M 1990. *Transhumanism. Towards a Futurist Philosophy*. Available from: <<http://web.archive.org/web/20130806172107/http://www.maxmore.com:80/transhum.htm>>. [22 July 2021].

DOI 10.33930/ed.2019.5007.35(7)-4

УДК 1.14.141

КСЕНОФОБИЯ ТА РАСИЗМ В КОНТЕКСТІ НІГІЛІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ

THE PROBLEM OF THE SPREAD OF XENOPHOBIA AND RACISM

Р. Я. Барабаш

Актуальність теми дослідження. У статті обґрунтовується, що ксенофобія та расизм мають свій виток у філософії нігілізму. Остання характеризується домінуванням монологічної суб'єкто-центричної парадигми мислення, де Інший постає завжди як Чужий. Відповідно деструктивна енергія нігілізму спрямована на анігіляцію Чужого. Ці та подібні ним негативні явища, які відбуваються у сучасному суспільстві, завжди знаходять соціальний ґрунт для свого розвитку. Тенденції злочинності на підставі дискримінації стрімко зростають, тому ксенофобія та расизм постають однією із найважливіших та

Urgency of the research. The article argues that xenophobia and racism have their origins in the philosophy of nihilism. The latter is characterized by the dominance of a monologue subject-centric paradigm of thinking, where the Other always appears as an Alien. Accordingly, the destructive energy of nihilism is aimed at the annihilation of the Alien. These and similar negative phenomena that occur in modern society always find a social basis for their development. The tendency of crime on the basis of discrimination is growing rapidly, so xenophobia and racism are one of the most important and acute problems not only at the applied political but also at the theoretical and